

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

11-12

2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 1302 sahifa, 5-dekabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlal Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instituti professori

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent Arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Nomozova Qumri isoyevna GF universiteti dotsenti

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), dotsent

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Взаимодействие реального и финансового сектора экономики в современных условиях.....	12
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Зайнутдинова Умида Джалаловна	
Развитие исламских банковских продуктов в коммерческих банках.....	19
Иноятова Камола Фуркатовна	
Kreditlashda risklarni boshqarish usullaridan foydalanish.....	23
Abdullayeva Sharbat, Abdullayeva Nozima	
Korxonalarning tashqi iqtisodiy faoliyatdagi raqobatdoshligini ta'minlashda marketingdan foydalanish.....	29
Axmedov Ikrom Akramovich	
Hududlarda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning zamonaviy tahlili	36
Butaboyev Maxamadjon, Gaibnazarova Zumrat Talatovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari	41
Yavmutov Dilshod Shoyimardonkulovich	
Zamonaviy ekoshaharlar barpo etish va uni tatbiq etish zaruriyati.....	47
Zikrullayev Valixon G'aybullayevich	
Indian Festivals and Nature Conservation: Connecting People for Sustainability	52
Nigora Saidmuradova Aslamovna, Anil Kumar	
Financing clean energy projects in different ways.....	59
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogli	
Теоретические основы развития социальной инфраструктуры.....	67
Алимова Муниса Юльчиевна	
O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarining raqamli marketingdan foydalanish holati va rivojlanish tendensiyalari.....	71
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Aholiga bank xizmatlarini ko'rsatish tizimini takomillashtirish	81
Uskanov Eldor	
Investitsiya loyihalarini islom moliya instrumentlari orqali moliyalashtirish yo'llari	86
Haydarov O'ral Axmadovich	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda esg omillar asosida investitsiya kiritishning o'rni va ahamiyati	93
Nosirov Egamqul Ismailovich	
"Enesses" MChJ da marketing muhitini tahlil qilish va takomillashtirish.....	100
Musyeva Shoirazimovna	
Использование информационных и коммуникационных технологий в совместных образовательных программах: проблемы и решения.....	107
Ташева Севара Равшановна	
Iqtisodiy globallashtirishning nazariy asoslari.....	111
Abduraxmonov Farhod Abdufarmonovich	
Sanoat korxonalari samaradorligini oshirishning nazariy-amaliy asoslari.....	117
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Fiskal siyosat va soliq to'lovchilar faoliyatini tartibga solishning nazariy masalalari	122
Isroilov Bohodir Ibragimovich, To'rayev Alijon Akmal o'g'li	
Bank daromadlarini oshirishda masofaviy bank xizmatlarini tutgan o'rni.....	128
Xudoyorov O. O.	
Elektron savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish	132
Po'latov Xudoyberdi O'ktamovich	
Ekonometrik modelashtirish asosida mavsumiylikning turistik mahsulotlar ishlab chiqarishga ta'sirini kamaytirish usullari.....	135
Xamzayeva Dilfuza Samarovna	
Yuridik shaxslar soliq yukining shakllanish omillari va uni optimallashtirish muammolari	141
Abduturopov Jasurbek Nozimjonovich	
Tadbirkorlik risklari tavsifi va tasniflashning nazariy masalalari	148
Bektemirov Abdumalikovich	
Urban farming.....	151
Ahmedova Ziyodahon Saydulloxon qizi, Askarov Hasanboy Holdorovich	
A Foreign Experience of Forming Small Business and Private Entrepreneurship Infrastructures (An Example of Usa).....	153
Kosimov Sardor Dilmurodovich, Akbarov Abdulkhamid Akmal ugli	

Principal Protected Notes on the credit rating of National Bank of Uzbekistan	159
Abdugʻaniyev Abdulaziz Alisher oʻgʻli	
Features and Challenges of Digital Transformations in the Service Sector	164
Kurbanova Maftuna Lazizovna	
Kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanishiga taʼsir etuvchi omillar.....	170
Kurbonov Jasurbek Pozilovich	
Jamoat transport tizimini raqamli texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishning dolzarbligi.....	173
Kushakova Maʼmura Narimanovna	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	176
Nosirov Javlonbek Jamoliddin oʻgʻli, Raxmatov Ziyodullo Nosirovich	
Financing clean energy projects in different ways	179
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogli	
Oʻzbekistonning mehnat migratsiyasidagi hamkorligi haqida baʼzi mulohazalar (Qozogʻiston va Rossiya misolida)	187
Azamatova Gulmira Bayirbekovna	
Assessment of management effectiveness in ensuring economic and financial stability	191
Akramova Aziza Abduvohidovna	
Международное сотрудничество Республики Узбекистан в сфере образования	196
Жамалова Гулнора Гуломовна, Айматова Фарида Хуразовна	
Oʻzbekistoning ekologik muammolariNI bartaraf etish va yashil iqtisodiyotga oʻtish yoʻnalishlari.....	202
Aliyev Azim Tolip oʻgʻli	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	205
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли	
Qashqadaryo viloyatida tabiiy resurslardan foydalanish istiqbollari	211
Xoʻjanova Gulshoda Otamurodovna	
Raqamli marketing strategiyalarining raqamli iqtisodiyotda isteʼmolchilar xulq-atvoriga taʼsirini tahlil qilish.....	214
Raxmatova Sitara Shuxratjon qizi	
Oʻzbekiston Respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini takomillashtirish.....	221
Xudayberganova Zarofat Zaxidovna	
Oʻzbekistonda kichik va oʻrta biznesni rivojlantirishda ichki va tashqi muhit.....	227
Saypullayev Ilhomjon Abduraxmonovich	
Buxgalteriya axborotining sifat tavsiflari	233
Raxmatova Shaxnoza Shukurovna	
Роль и значение логистики в развитии коммерческой деятельности торговых предприятий	240
Маматкулова Шоира Джалоловна	
Uzum yetishtirishning tashkiliy-huquqiy munosabatlari va sohani rivojlantirish imkoniyatlari.....	245
Boltayev N. N.	
Tashqi savdo jarayonlarini tashkil qilishning nazariy uslubiy asoslari.....	249
Qurbonov A. U.	
Korxonalarda pul mablagʻlari auditini takomillashtirish yoʻllari.....	254
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oʻziga xos xususiyatlari.....	259
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
Агротуризм как источник дополнительного дохода для фермеров в самаркандской области.....	263
Анваров Нодир Аллаёрович, Назарова Раъно Рустамовна	
Tijorat banklari faoliyatida islomiy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari	272
Absamatov Askar Ergashovich	
Kichik biznes subyektlari faoliyatida mikromoliyaviy xizmatlar koʻrsatishning zamonaviy holati.....	277
Yusupov Abbosxon Aliyevich	
The Experience of The Japanese State in Increasing Investment Activity in Uzbekistan	285
Satoshi Sugahara, Ochilov Bobur	
Paxta-toʻqimachilik klasterlarida sotish baholarining tahlili.....	292
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna	
Tadbirkorlik subyektlari eksportida raqamli platformalardan foydalanish strategiyalari.....	297
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
Tijorat banklarida xalqaro iqtisodiy sanksiyalar va eksportga taqiqlar bilan bogʻliq risklarni baholash va kamaytirish matritsasining metodologiyasi	304
Keldiyorov Shohruh Ilyos oʻgʻli	

Sotish jarayonlari hisobini buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari asosida takomillashtirish.....	308
Eshmuradov Ulug'bek Tashmurotovich	
Tijorat banklari faoliyatida transformatsiyalanish jarayonlarining asosiy yo'nalishlari.....	313
Bekmurodov Abbos Amiriddinovich	
Agroklastarlarda moliyaviy natijalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	318
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Toshpulatov Jalil Baxodirovich	
Tijorat banklarida investitsiya siyosatini amalga oshirishning muhim jihatlari.....	324
Abiyev Davron Ilxomovich	
Проблемы и решения при оптимизации финансового моделирования деятельности предприятия	331
Юлдошева Гулноза Абдинабиевна	
Hududiy iqtisodiy xavfsizlik va uning asosiy xususiyatlari.....	336
Raximov E. N.	
Boshqarish sifatining iqtisodiy mohiyati va uni rivojlantirish masalalari	343
Shoyev Davronbek Axmadjonovich, Ahmadjonova Gulsanam	
Важность данных о движении затрат для повышения эффективности управления предприятием.....	346
Расулова Ш. X.	
Korxonalar daromadlariga ta'sir qiluvchi risklarning tahlili	351
Sa'dullayev Oybek Turdiali o'g'li	
Xalqaro standartlar asosida daromadlar hisobini tashkil etish.....	364
Abdusaidov Sanjar Jaloliddin o'g'li	
Выработка страховой системы защиты владельцев депозита.....	368
Узакова Камола Бехзодовна	
Обзор законодательных и регуляторных положений по введению и регулированию Исламской банковской деятельности в юрисдикции Республики Казахстан	372
Ёркулов Умиджон	
Перспективы развития производства и экспорта плодоовощной продукции в Узбекистане	378
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна	
Перспективы развития государственного управления высшим образованием в условиях функционирования рынка	382
Умаров Диёр Равшанович	
O'zbekiston moliya tizimida mahalliy moliyaning o'ziga xos xususiyatlari	388
Turotova Nigora Xolmurod qizi	
Qishloq joylarda xizmat ko'rsatish sohasi orqali aholini ish bilan bandligini ta'minlash istiqbollari.....	393
Taylakova Dilafro'z Baymamatovna	
Увеличение привлекательности инвестиций в туристической отрасли через стратегическое финансирование	399
Хусниддинов Нуриддин	
Agrobiznesni innovatsion rivojlantirish loyihalarini moliyalashtirishning metodologik asoslari.....	402
To'ychiyev Abduraxmon G'ofurovich	
Virtual bank – kelib chiqishi va moliyaviy xizmatlar kelajagi.....	406
Nabiyeva Feruza Odilovna	
Проблемы и перспективы развития депозитных операций коммерческих банков Республики Узбекистан	411
Холмирзаев Эльбек Бахтиерович	
Smart-shartnomalar – raqamli marketingning zamonaviy texnologiyalaridan biri sifatida	415
Yahyojonov N. B.	
Banklarda depozit operatsiyalarini hisobini yuritish tartibi.....	420
Mirzayeva Xilola Jaloliddin qizi	
Kichik biznes korxonalariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning iqtisodiy samaradorligi	424
Mamanazarova N. J., Jamilova N. X.	
Проблемы привлечения финансирования за счет корпоративных облигаций	429
Рахмедова Мадинахон Нусрат кизи	
Формирование финансовой стратегии местных бюджетов	433
Примова Н. И.	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini soliqqa tortishning dolzarb muammolari va ularning yechimlari	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
O'zbekistonda hududlar kesimida raqamli iqtisodiyotning rivojlanish holati.....	445
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Experience of Islamic financial organizations in CIS countries and opportunities to use it effectively in Uzbekistan	450
Sattarova Dilfuza Dilshodbekovna	

Qashqadaryo viloyati hududlarining vertikal o'sish holati va xususiyatlari	456
Erkayeva Gulbaxor Panjiyevna, Raximova Madina Shuxrat qizi	
Innovatsion o'sishga inson kapitali ta'sirining zamonaviy yondashuvlari.....	462
Ostanov Egamberdi, Ostanova Mashxura Egamberdiyevna	
Kapital bozorida institutsional investorlar sifatida sug'urta kompaniyalari ishtiroki	466
Omonov Sardor O'lmasovich	
Tadbirkorlik subyektlarining raqamli transformatsiyasining asosiy va muhim jihatlari.....	472
Nutfulloyev Tolib G'olib o'g'li	
Korxonalarda korporativ madaniyatni rivojlantirish asoslari.....	478
Sadikova Muslima Alisher qizi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS)ga muvofiq moliyaviy hisobotlarni tuzish usullari.....	483
Sabirova Zaynab Qadambayevna	
Фондовые рынки и финансовая грамотность: путь к финансовому осознанию	488
Режаббаев Сарвар Умархонович	
Turistik korxonalarda yashil innovatsion mahsulotlar orqali samaradorlikni oshirish.....	491
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Milliy kapital bozorida korporativ qimmatli qog'ozlar amaliyoti tahlili.....	497
Otaxonova Shohyora	
Aholining turmush farovonligini yashlashning ijtimoiy-iqtisodiy masalalari	502
Qobilova Shaxnoza	
Surxondaryo viloyatida sug'oriladigan yerlardan foydalanish holatining statistik tahlili	505
Sharifi Abdul Fatah	
Economic and Social Significance of Personnel Management in Manufacturing Enterprises: A Dual Dimension Analysis.....	512
Sarimsakov Baxtiyor Rahmonjanovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozorining rivojlantirish istiqbollari	518
Usmanov Zayniddin Berdirasulovich	
Qurilish tashkilotlarida xodimlarning innovatsion faolligini oshirish yo'llari	523
Usmanov Ixom Achilovich	
Investitsiya jozibadorligini baholashning o'ziga xos jihatlari va metodlari.....	527
Uroqboyeva Farzuna Axmadjonovna	
Mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida sanoat 4.0 ning roli: tahlil va natijalar	532
Xujaxonova Sitara Baxtiyor qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida qishloq joylarda davlat xususiy sherikchilik asosida raqamli xizmatlarni takomillashtirish.....	537
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
Kichik firmalar raqobatbardoshligini oshirishning mintaqaviy muammolari (Xorazm viloyati misolida)	542
Vaisov Dilshod Ibodullayevich	
"Sam Antep Gilam" mchjda marketingni boshqarishni takomillashtirish yo'llari	549
Usmonova D. I.	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	555
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Factors for the Development of The Industrial Sector of the Economy	559
Zakhidov Nodir Umidjanovich	
Mintaqa tumanlararo xo'jalik yurituvchi subyektlar qo'shma biznesini konvergent modeli	563
Yusupov Fayzulla Yakubovich	
Aholini biznesga jalb qilishda tijorat banklarining roli.....	567
Yaxshimuratova Xasiyat Xudaybergenovna	
Mahalliy gastronomik turizmni rivojlantirishda nazariy asoslar.....	571
Sultonov B. A.	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	575
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich	
Проблемы привлечения иностранных инвестиций в инновационном развитии экономики Узбекистана.....	580
Хамракулова О. Д., Халмурзаев М., Аликулов С. А.	
Тенденции развития жилищного строительства.....	585
Алиева Зилола Маматвалиевна	
Учет и анализ производственных затрат на предприятиях	589
Аделя Азаматовна Нематова, Ибрагимов Мансур Мардонович	

Meva-sabzavotchilik klasterlarini rivojlantirishda xorij tajribasi.....	592
Botirov Erkinjon Xayitovich	
Zamonaviy xizmat ko'rsatish bozori: xalqaro tendensiyalar va uy-joy fondi muammolari sarhisobi.....	598
Sanakulova Barnogul Rizakulovna, Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
Роль рынка капитала в обеспечении макроэкономической стабильности Республики Узбекистан	605
Дадаханова Саида Махаммаджон кизи	
Iqtisodiyotning xususiy sektorida inson resurslarilarni moddiy rag'batlantirishni takomillashtirishda xorij tajribasi.....	608
Baxtiyorova Umida Ulug'bek qizi	
Korxonalarning investitsiya faolligini ta'minlashda soliqlarning rag'batlantiruvchi rolini oshirish xususiyatlari.....	613
Ilyasova Barno Axmadovna	
Dunyo davlatlari iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilish tendensiyalari.....	618
Imomaliyeva Mohizoda, Raxmatullayev Lazizbek Nematullo o'g'li	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	623
Дурманов Акмал Шаймарданович	
Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslar mohiyatini tavsiflovchi tushunchalar	628
Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna	
Mikromoliyalash tashkilotlari faoliyatining operatsiyalar tahlili.....	633
Kamalov Shuxrat Kamalovich	
Temiryo'l transporti sanoat kompleksi korxonalarida ijtimoiy va mehnat munosabatlarini takomillashtirishning nazariy va uslubiy asoslari.....	637
Kadirova Sharofat Amonovna	
Qishloq xo'jalik korxonalarida xarajatlar hisobi va mahsulot tannarxini takomillashtirish masalalari	645
Yuldashev Sherali Xayitovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Анализ экологических факторов и их влияние на финансовую безопасность страны.....	650
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Superior directions, modern trends and prospects for the development of the financial market.....	655
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna, Raximova Umida Rabbimovna	
Kichik biznesning eksport salohiyatini oshirishda jahon tajribasi	659
Kambarova Sh. M.	
Theory and practice of evaluation of capital assets in Uzbekistan.....	665
Usmonov Bunyod	
Xizmat ko'rsatish sohasini asosiy tarmoqlariga yo'naltirilgan global investitsiyalar holati va prognozini tahlili	668
Muxammadiyev Kamoliddin G'ulomiddinovich	
Методологические основы банковского кредитования и классификация факторов, влияющих на особенности получения кредитов	672
Каримова Азиза Махмадризовна	
Sanoat salohiyati va omillar unumdorligini iqtisodiy-statistik baholash usullari.....	676
Kasimov Azamat Abdulkarimovich	
Цифровизация банков: риски и стратегии управления финансовыми активами в цифровой эпохе.....	682
Кодиров Бобур	
Davlat-xususiy sherikligi asosida iqtisodiyot tarmoqlarining investitsion salohiyatini oshirishning o'rta muddatga mo'ljallangan istibollari (O'zbekiston temiryo'llari AJ misolida)	689
Qodirov Jasurbek Sharofitdinovich	
Banklarda mummoli kreditlar bilan ishlash: samarali strategiya va yondashuvlar	696
Mirsaliyev Erkin Ergashevich	
Agrosanoat ishlab chiqarishining raqobatbardoshligini oshirish va uning innovatsion rivojlanish bilan o'zaro bog'liqligi	700
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich, Muxtorova Oydin Sayfiddin qizi	
Hududlar iqtisodiyotini oshirishda investitsiyalarning roli	707
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
Xizmat ko'rsatuvchi korxonalarning iqtisodiy salohiyatini shakllantirish mexanizmlari	712
Erdonov Muhammadamin Erdon o'gli, Ibragimov Shoxrux Baxtiyorovich, Ataqulov Jahongir Valijon ug'li	
Sug'urtada anderrayting xizmatini (ARDL) modeli tahlili asosida takomillashtirish	717
Mirzoyev Sayfullo Fayzulloyevich	
Роли банков в повышении привлекательности инвестиционной среды в Узбекистане.....	727
Насиров Дилшод Фарходович	

Пути улучшения инвестиционного климата в Республике Узбекистан	731
Нозимов Элдор Анварович, Санатиллоев Ферузшоҳ Бахтиёр угли	
Iqtisodiyot, atrof-muhit, jamiyat va madaniyat o'rtasidagi muvozanatga – obodonlashtirish xizmatlarining ta'siri.....	737
Norkulova Dilfuza Zoxidovna, Xayitov Jamshid Xolvoyevich	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	741
Нуриллаев Раҳмат Ярашевич, Нуриллаев Шердил Жамолиддин угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda tovar-moddiy zaxiralar manbalari va ularni shakllantirish amaliyoti	747
Nurmanov Ulugbek Anorbayevich	
Yer rentasi mulkchilik munosabatlari rivojlanishning zaruriy sharti sifatida.....	752
Abdunazarov O.	
Формирование и развитие цифровой экономики (на примере российской федерации и Республики Узбекистан)	756
Ким П. В.	
Tijorat banklari korporativ boshqaruvida bank xizmatlari samaradorligini	760
Kudratov Sunnatulla Ropijanovich	
Tijorat banklari depozit siyosatining banklar resurs salohiyatini oshirishdagi roli	764
Jo'rayev Isroil Ibrohimovich	
Ways of Development of Electronic Commerce in Uzbekistan	770
Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li	
Hydro Energy as the Important Factor of the "Green Economy"	775
Isroilov Xusanboy Ibrohimjon o'g'li	
Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish	781
Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li, Azamatova Nozima Jaxongirovna	
Mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligi (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida).....	784
Halimova Dilora Olimboyevna	
Davlat qimmatli qog'ozlari bo'yicha daromadlilik egri chizig'ini aniqlashning fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirishdagi ahamiyati	787
Hakimov Hakimjon	
Intellectual mulkni boshqarish jarayonlari o'rganishning nazariy muammolari.....	793
Tirkashyev Farhod Mahmudovich	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	796
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova	
Роль Среднеазиатских коллекций в развитии музеев России	801
Абдуллаева Нигора Санжаровна	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	804
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida talabalar bilimni yuksaltirish jarayoni: muammolar va yechimlar	808
Hakimov Nazar Hakimovich, Vaxobova Marg'uba Abduxamidovna	
Yashil iqtisodiyot: mazmun mohiyati, nazariya va amaliyot	812
Yuldashev Mutallib Ibroximovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozori tahlili	819
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
"HAVAS COMFORT MEDEL" MChJda marketing xizmatini tashkillashtirish va uning samaradorligini oshirish yo'llari	823
Musyeva Shoirazimovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini soliqlar vositasida rag'batlantirishning klassik nazariyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	831
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Yoshlarning ish bilan bandligini ta'minlashning asosiy yo'nalishlari.....	837
Mamaraximov Bekzod Erkinovich	
Chakana bank xizmatlarini rivojlantirish hududlar barqaror rivojlanishining omili sifatida	841
Niyozov Zuxur Davronovich	
Raqamli texnologiyalar asosida oziq-ovqat ta'minoti zanjirini rivojlantirish omillari	845
Yusupov Muxiddin Soatovich	
O'zbekistonda korporativ kreditlash amaliyotini rivojlantirish orqali investitsiya jalb qilish imkoniyatlari.....	855
Asatullayev Alisher	
Davlat budjeti jarayonini takomillashtirish masalalari	860
Ataxanov Bekpo'lat Abdullayevich	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	866
Дурманов Акмал Шаймарданович	

Yuridik shaxslar mol-mulkini soliqqa tortishni rivojlantirish yo'llari	872
Gadayev Jaxongir Muhammadi o'g'li	
Some Principle Issues in the Effective use of Budget Funds in Universities	876
Khairiddinov Sh. B.	
Directions of Using Negotiations in Keeping Peace and Ensuring Stability in Society	879
Kholdarova Fariza Tukhtabaevna	
Elektrotexnika sanoati korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanish.....	883
Mamayusupova Mashxura Sodiqovna	
Elektron tijoratning zamonaviy iqtisodiyotga ta'sirini o'rganish va uni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash	887
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
Foreign Direct Investment and Electricity Consumption During Uzbekistan's Green Transition	896
Nurbek Khalimjonov	
Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini qarz kapitali orqali moliyalashtirishni takomillashtirish	902
Obломуродов Нарзулло Наймович, Шавкатов Наврузбек Шавкатович	
Mol-mulk solig'ining soliqqa tortish tartibini takomillashtirish	910
Poyonov Bobur Bekmurod o'g'li	
Konfutsiychilik axloqiy negizlarida olamiy tartibot.....	916
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
"Yashil iqtisodiyot"ni joriy etish istiqbollari	923
Saloxov Sirojiddin Sadriddin o'g'li	
Investitsiyaning iqtisodiy mohiyati va O'zbekiston iqtisodiyotida tutgan o'rni.....	928
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
O'zbekiston qishloq hududlarida maishiy xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish.....	933
Sharifov Shuhrat Saidahmadovich	
Exploring Big Data Applications for Knowledge Management in Higher Education Administration.....	936
Shakhzod Saydullaev	
O'zbekiston sug'urta bozorida qayta sug'urta faoliyatini rivojlantirish istiqbollari.....	944
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Ekologik turizmning turlari va uni tashkil etishda tabiiy resurslarning ahamiyati.....	950
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li	
Mamlakatga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion jozibadorlikni oshirish istiqbollari	954
To'laganova Ruhshona Farrux qizi	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida maktabgacha ta'lim xizmatlarini holati	959
Umurzakova Dilnoza Egamberdiyevna	
Issues of Improving Production Cooperation in the Industry Network of Our Country	964
Xomidov Mirodiljon Xasanboy o'g'li	
Foydaning soliq obyektiga sifatida shakllantirish zaruriyati.....	971
Yo'ldasheva Mohiraxon Ochestva	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	975
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati.....	980
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
"Ijtimoiy himoya yagona reyestri" axborot tizimining aholini ijtimoiy himoya qilishdagi o'rni.....	984
Aliyev Ma'ruf Komiljon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'nalishlari.....	991
Baxriyev Dilshod Rizvonkulovich	
Анализ влияния цифровой экономики на эффективность налоговых органов	996
Бобомуротова Манзура Панжи кизи	
Tadbirkorlik muhitini yaxshilash orqali kambag'allikni qisqartirish va aholi daromadlarini oshirishning iqtisodiy-ijtimoiy ahamiyati.....	1000
Irmatova Lola	
Korxonalarda pul mablag'lari auditini takomillashtirish yo'llari.....	1005
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	1010
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Yashil iqtisodiyotga o'tish ekologik barqarorlikning muhim omilidir	1014
Yuldashev Farhodbek Abdumutalibovich	
Strategik boshqaruv hisobini tashkil etish asoslari va tamoyillarini takomillashtirish.....	1017
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1022
Пулатова Сурайё Юлдашевна	

Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida oilaviy korxonalarining xizmatlar ko'rsatish sohasidagi o'rni va funksiyalari.....	1026
Tog'ayeva Dilnoza Azamatovna	
Совершенствование методологии исследования демографических процессов.....	1031
Тула Нодирбек Баходир угли	
Инновационные технологии в сфере страхования.....	1037
Хайдарова Нигинахон Шухрат кизи	
Iqtisodiyotni innovatsion isloh qilish sharoitida yer hisobini yuritishning ahamiyati.....	1042
Hojiyev Qo'chqor Mamadiyorovich	
Qattiq maishiy chiqindilarni utilizatsiya qilish orqali qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan keng foydalanishni takomillashtirish.....	1047
Sherqulov Nodir Erkin o'g'li	
Мировой опыт использования денежных и натуральных трансфертов в социальном обеспечении.....	1052
Гулноза Тохировна Самиева	
Davlat xaridlarini amalga oshirish orqali raqobatni rivojlantirish yo'llari.....	1057
Majidov Nizomjon	
Raqamli iqtisodiyot davrida kontent marketingdan foydalanish va uning bosqichlari.....	1064
Tohirjonov Ahmadjon Tohirjon o'g'li, Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
Aksiyadorlik jamiyatlari kapitalini shakllantirish manbalari va usullarini takomillashtirish.....	1070
Norqulov Mirsaid Tulqin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasida investitsion jozibadorlikni oshirish zaruriyati.....	1075
Badalov Jamshid Jamolovich	
Foyda solig'i tushumi va uning O'zbekiston soliq-budjet tizimidagi ahamiyati.....	1080
Shirinov Sabir Erkinovich	
O'zbekistonda davlat korxonalari aksiyalarini moliya bozorlarida sotishni jadallashtirish yo'nalishlari.....	1084
Anvar Eshmatov	
Baliqchilik xo'jaliklarida xodimlar bilan hisob-kitoblar hisobining tashkiliy va uslubiy jihatlarini.....	1088
Ametova Nasiba Danilovna	
Tijorat banklari tomonidan eksportyor korxonalarining kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	1092
Bayjanova Gozzal Sarsengaliyevna	
Digital Transformation of Tax Systems.....	1096
Boburjon Turanboyev Qodirjon o'g'li, Musabekov Sherali Nazarali o'g'li	
Yangi O'zbekistonda xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirish yo'nalishlari.....	1101
Raxmonova Aziza Tolibovna	
Transitioning to a Green Economy and Implementing Sustainable Technological Changes in Uzbekistan.....	1106
Umarov Elshod G'ulom o'g'li	
Texnik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari daromadlari tarkibi va ularning o'ziga xos jihatlari.....	1112
Yuldashov Elmurod Abdujalil o'g'li	
Совершенствование системы профессионального управления жилищно-коммунальным хозяйством Узбекистана.....	1116
Икромовна Ханифа Одилловна	
Sanoat korxonalarini kreditlash amaliyotining zamonaviy holati.....	1121
Kamalova Jamila	
O'zbekistonda davlat ishtirokidagi korxonalarining huquqiy maqomi va ularni isloh qilishning istiqbollari.....	1125
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'lari va ulardan foydalanish to'g'risidagi bajarilishlarga oid hisobotni tuzish va taqdim etish tartibi.....	1131
Ne'matov Oybek Ismatullayevich	
Предприятие автомобильной промышленности как объект реализации концепции устойчивого развития.....	1136
Туйчиев Комилжон Лазизович	
Tijorat banklari aktivlari diversifikatsiyasining nazariy ahamiyati.....	1143
O'ktamova Nozima Narzulla qizi	
Tijorat banklarida yangi masofaviy bank xizmat turlarini rivojlantirish.....	1146
Umarov Abdulquddus Abdilxatovich	
Некоторые вопросы эконометрической оценки CES – функций и их практическое применение в экономических задачах.....	1151
Шадиева Гулнора Мардиевна, Усманов Фарзод Шохрухович	
Использование искусственного интеллекта в спортивной индустрии.....	1158
Усманова Дилфузахон Иброхимовна	
The Role and Significance of Internal Audit as an Effective System of Internal Control in Business Entities.....	1163
Po'latov Sherzodbek Oybek o'g'li, Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li	

Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishni takomillashtirish (Andijon viloyati misolida)	1168
Xolmatov Sanjarbek Xojimatovich	
O'zbekiston temir yo'l transport tizimi rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari	1174
Qilichev Umid Ibadullayevich	
Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi sharoitida raqamli banklar resurslarini oshirish choralari	1181
Xamraqulova Gulnozaxon Faxriddin qizi	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari kredit foiz stavkasini muvofiqlashtirish masalalari	1185
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
O'zbekistonda Islom banklari faoliyatini tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati	1191
Vasiyev Alisher Samiyevich, Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Islom iqtisodiyotining mohiyati	1197
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Budjet mablag'larini taqsimlanishi va maqsadli sarflanishida inson kapitalidan foydalanish va jamoatchilik nazoratining samaradorligi	1201
G'ofurov Bekzod Fayzulla o'g'li	
Maxsus iqtisodiy zonalar investitsiya muhiti jozibadorligini oshirishda tarif va notarif mexanizmlaridan foydalanish imkoniyatlari	1207
Ja'sur Umirzoqov Artiqboy o'g'li	
Перспективное развитие промышленной кооперации между странами	1212
Назарова Раъно Рустамовна, Жартай Жанибек Маратулы	
Soliqlar yig'iluvchanligini oshirishga ta'sir etuvchi omillar	1218
Berdiyeva Uguloy Abduraxmanovna	
Ta'lim sifatini ta'minlash oliy ta'lim xizmatlari bozorini rivojlantirishning asosiy omili	1222
Nematov Inatillo Ubaydullayevich	
Aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini takomillashtirish	1228
Umurzakova Adiba Ochilovna	
Tijorat banklari resurslari shakllanishining manbalari va yo'llari	1232
Raxmanov Ilxom Xurramovich	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1238
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Пути эффективного использования внутренних инвестиций в национальной экономике	1242
Рафиева Зарина Хусановна	
Development of the Country's Economy Through the Development of the Stock Market in Developing Countries	1246
Akhmedov Doniyorbek	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotini rivojlanishi va uning asosiy yo'nalishlari	1250
Azizova Manzura Ibragimovna	
The theoretical importance of product cost reduction in industrial production	1254
Dilfuza Baxramovna Safarova	
Fond bozorlarining tashkil etilishi va rivojlanish tendensiyalari	1261
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich	
Mamlakatda davlat tibbiyot muassasalarining tutgan o'rne va ularni rivojlantirish yo'nalishlari	1266
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna	
Obligatsiyalar bozorida banklarning ishtiroki va ahamiyati	1272
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li	
Milliy iqtisodiyotimizda investitsiya portfelini shakllantirishning nazariy asoslari	1277
Ibragimov Gafurjan Axmetovich	
Kompaniyalarning tashqi savdo faoliyatini moliyalashtirishning nazariy asoslari va xorij tajribasi	1282
Ibragimov Mansur Axmedovich	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida)	1286
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich	
Ключевые факторы успеха в мотивации и управлении проектными командами	1294
Мансурова Севара Мансуровна	
Mehmonxona biznesida CRM tizim xizmatlarini loyihalash	1297
Ishanxodjayeva Dilfuza Erkinovna	

O'ZBEKISTONDA ISLOM BANKLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING IJTIMOIIY- IQTISODIY AHAMIYATI

PhD. dots. A.S. Vasiyev

Vasiyev Alisher Samiyevich

Toshkent moliya instituti o'qituvchisi

Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li

Toshkent moliya instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: Islom iqtisodiyotining mohiyati ma'naviy jihatdan mas'uliyatli bozor iqtisodiyoti tizimini yaratishdir. Ushbu maqolada uning o'ziga xos jihatlaridan biri – shaxs va jamiyatning real ehtiyojlarini qondirish, islom iqtisodiy modelida boylikni adolatli taqsimlashga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: Islom banklari, Islom moliyasi, Islomiy kapital, Islomiy obligatsiyalar (Sukuk), sudxo'rlik.

Abstract: The essence of Islamic economy is to create a morally responsible market economy system. This article focuses on one of its unique aspects - meeting the real needs of individuals and society, fair distribution of wealth in the Islamic economic model.

Key words: Islamic banks, Islamic finance, Islamic capital, Islamic bonds (Sukuk), usury.

Аннотация: Суть исламской экономики заключается в создании морально ответственной системы рыночной экономики. Данная статья посвящена одному из ее уникальных аспектов – удовлетворению реальных потребностей личности и общества, справедливому распределению богатства в исламской экономической модели.

Ключевые слова: исламские банки, исламские финансы, исламский капитал, исламские облигации (сукук), ростовщичество.

KIRISH

Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida "islom banklari" nomi ostidagi muassasalar soni yildan-yilga ko'payib, aktivlari hajmi ham tobora oshib bormoqda. Yaratilganiga yarim asrdan oshgan bu turdagi banklar nomusulmon o'lkalarga qo'yinki, musulmon jamiyatlardan ham ko'ra tezroq va osonroq kirib borayotgani hech kimga sir bo'lmay qoldi. Buning sababini turlicha izohlash mumkin. Masalan, ba'zi iqtisodchilar islom banklari faoliyatining real aktivlarga asoslanganini asosiy omil qilib ko'rsatishsa, ba'zilari ularning moliyaviy inqirozdan holi ekanligini ta'kidlashadi. Yana ba'zi olimlar bu kabi banklar jamiyat uchun zararli hisoblangan ko'plab faoliyatlarni cheklashi haqida bahs yuritishadi. Bizning fikrimizcha bu omillarning barchasi ushbu banklarni hozirgi amaldagi an'anaviy banklar bilan solishtirganda bir qator afzalliklarini yuzaga keltirgan. Buning isbotini iqtisodiy tahlillar o'tkazish orqali osongina ko'rish mumkin. Islom banklari faoliyati Islom fiqhiga asoslangani bois ular ba'zi turdagi tijoratlarga ruxsat bergan holda ba'zi turdagi tijoratlarni taqiqlashni talab etadi. Shunisi bilan ularni ma'lum bir davlatga olib kirish uchun ancha ter to'kilishi kerak bo'ladi.

Islom moliyasini tushunish uchun asosiy atamalar:

- **Sukuk** qimmatli qog'ozlarning islomiy tamoyillarga mos keluvchi turi bo'lib, mablag'larni jalb etishda va investitsiya kiritishda obligatsiyalarga ekvivalent sifatida foydalaniladi.
- **Sudxo'rlik** – g'oyat og'ir shartlar bilan qarz berib, foyda olinadigan faoliyat.

Umuman olganda, an'anaviy banklar yetakchilik qilayotgan har qanday o'lkada birdaniga islom banklari faoliyatini yo'lga qo'yish oson ish emas, albatta. Lekin shunga qaramay bu ishni muvaffaqiyatli amalga oshirgan Malaziya, Buyuk Britaniya, BAA va Saudiya Arabistoni kabi bir nechta mamlakatlarni tilga olishimiz mumkin. Shu bilan birga, ba'zi mamlakatlarda hukumat boshqaruvidagi demokratiyaning nomiga ekanligi, ya'ni aslida byurokratik tizim ustuvor ekanligi evaziga ko'plab sa'y-harakatlar bekor ketmoqda. Va yana boshqa birilarida xato-kamchiliklar va nojoiz amaliyotlar sababidan ko'plab ishbilarmonlarning sohaga bo'lgan qiziqishi va ishtiyoqi so'nib, hafsalasi pir bo'lgani ham haqiqat. Shularni inobatga olgan holda, O'zbekistonga islom bankchiligi va islomiy moliyaviy faoliyatni olib kirishda har tomonlama o'ylab, iqtisodiy va moliyaviy tahlillar o'tkazib, kerak bo'lsa xorijiy tajribalarni chuqur o'rganib, ana undan keyin zaruriy chora-tadbirlarni amalga oshirish talab etiladi.

Musulmon davlatlaridagi mavjud islomiy moliyashtirishga asoslangan banklar, investitsiya fondlari va kompaniyalarining mablag'larini O'zbekistoning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi va xususiy sektorni qo'llab-quvvatlash maqsadida jalb etish ayni muddaodir. Buning uchun albatta milliy bank tizimiga yangicha yondashuv bilan nazar solmoq lozim, ya'ni an'anaviy moliyalashtirish mexanizmlari bilan bir qatorda sherikchilikka asoslangan moliyalashtirish mexanizmlarini joriy etish masalasi tadqiq etilishi muhim va dolzarb hisoblanadi.

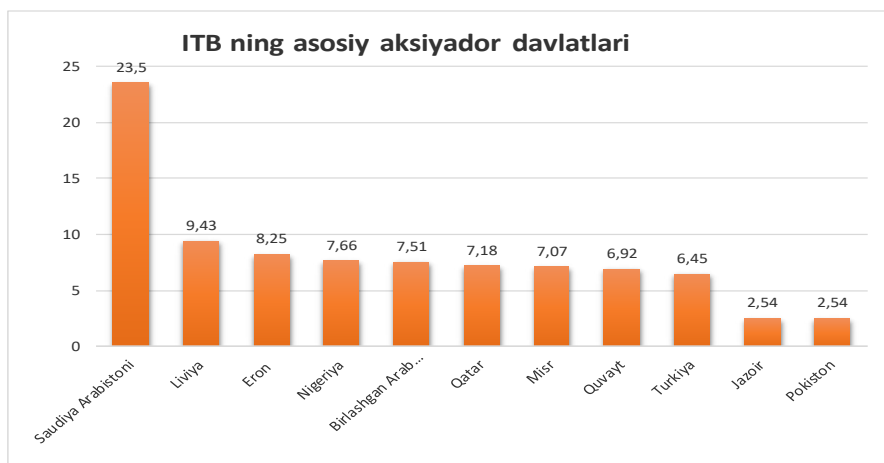
Islomiy moliyalashtirish bilan an'naviy moliyalashtirishning asosiy farqi, birinchisi foyda va zararni bo'lishishga, shuningdek aktivlarga asoslangan moliyalashtirish sherikchilikka asoslanadi. Bunda bank mijozni talabi asosida obyektini qurib berishi, asbob-uskunalar, tovar, xomashyolar sotib olib berishi yoki ularni ijaraga berishi mumkin. Moliyalashtirishni asosida savdo operatsiyalari yotadi. An'naviy bank tizimida esa savdo operatsiyalarini amalga oshirish qonunchilik nuqtayi nazaridan mushkul hisoblanadi va bunga soliqqa tortish va bank faoliyatiga tegishli huquqiy-me'yoriy hujjatlar to'sqinlik qiladi.

Islom bankini ochishga qo'yiladigan talablar ko'pincha mamlakatdan mamlakatga katta farq qiladi. Islom bankini tashkil etishda dastlab an'anaviy banklarni tartibga solish va nazorat qilish bo'yicha ishlab chiqilgan qoidalarga rioya qilishda ko'plab qiyinchiliklar paydo bo'lishi mumkin. Ushbu qoidalar mamlakatdagi butun bank tizimini ta'minlash uchun alohida bank muassasalarining hayotiyiligi va mustahkamligini ta'minlashga qaratilgan, ular ko'pincha omonatchilar uchun kapitalning aniqligi va omonatlarning daromadlilik darajasining aniqligi kabi tamoyillarni o'z ichiga oladi. Shu sababli, Islom bankini tashkil etish istagida bo'lgan homiylar islom banki operatsiyalariga ta'sir ko'rsatadigan milliy bank qonunlari va qoidalaridan xabardor bo'lishlari muhim, ular faoliyatning amaldagi qonunchilikka muvofiq oldindan tasdiqlanganligini ta'minlashlari kerak, yoki islom banki faoliyatiga ruxsat berish uchun tartibga soluvchi organdan qaror talab qilishi kerak. Islom bankining yangi biznes amaliyotlarini joriy etish asosiy faoliyati an'anaviy banklarni tartibga solish va nazorat qilish bo'lgan tartibga soluvchi organ uchun g'ayrioddiy tashvish bo'lishi mumkin. Aksariyat Markaziy banklar tijorat banklaridan o'z majburiyatlarining bir qismini tasdiqlangan qimmatli qog'ozlarga investitsiya qilish yo'li bilan likvidlik maqsadlarida kapitalning etarlilik koeffitsiyentiga rioya qilishni talab qiladilar.

Bundan tashqari, islom bankini tashkil etish istagida bo'lgan homiylar uchun korporativ soliq va jismoniy shaxslar soliq tuzilmalarini o'rganish va mavjud imtiyozlarni izlash muhimdir. Islom banki uchun soliq oqibatlari odatdagidan ko'ra ko'proq majburiydir. Aslida, islom banki omonatchilariga to'lanadigan foyda, odatdagi banklarning o'z omonatchilariga to'laydigan foizlari kabi, bank uchun maqbul to'lov sifatida ko'rib chiqilishi kerak. Tashkiliy guruh mamlakatning valyuta pozitsiyasini ham o'rganishi kerak, chunki u bankning tashqi savdo operatsiyalariga bevosita ta'sir ko'rsatishi va ularning jarayonlari va rentabelligiga ta'sir qilishi mumkin. Aslida, chet el valyutasining erkin chiqib ketishiga valyuta nazorati cheklovlarini o'rnatgan mamlakatda investitsiyalarning ko'p qismi mahalliy valyuta ekvivalentida amalga oshirilishi kerak bo'ladi, bu importni moliyalashtirish hajmiga ham salbiy ta'sir qiladi va agar islom banki chet el valyutasida ortiqcha likvidlikka ega bo'lsa, u o'zi pulni investitsiya qila olmaydi. Resurslarni xalqaro bozorlarga investitsiya qilish hamda bank kapitali, dividendlar va foydani repatriatsiya qilish to'g'risidagi qoidalar o'rganilishi kerak bo'lgan boshqa muhim jihatlardir.

Ekspertlar fikricha, jahon bozorida islom moliyasi g'arb moliya tizimini inqiroz holatiga olib kelgan salbiy omillarga qarshi turish imkoniyatini berdi. Bugungi kunda bank islom dunyosidan tashqari mamlakatlar uchun ham xizmat ko'rsatib, ularga ham ulkan imkoniyatlar yaratmoqda.

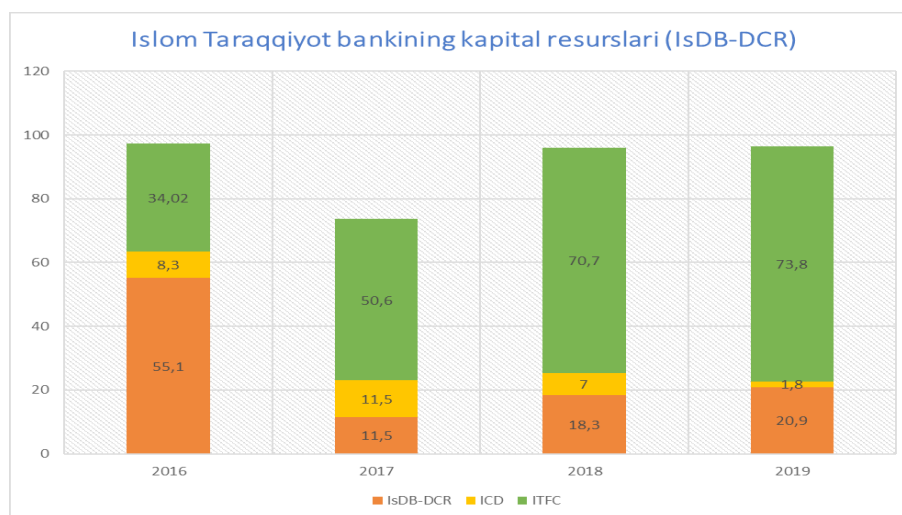
Islom Taraqqiyot bankining maqsadi "Shariat tamoyillari asosida a'zo davlatlar va musulmon jamoalarning iqtisodiy rivojlanishi va ijtimoiy taraqqiyotini ta'minlash" hisoblanadi. ITBiga 57 ta davlat a'zo bo'lib, aktivlari 150 mlrd AQSH dollaridan ortadi.

3-rasm: ITB ning asosiy aksiyador davlatlari¹

Yuqoridagi rasmdan bilish mumkinki, ITBning asosiy ustav kapitalidagi katta ulush Saudiya Arabistoniga, so'ngra Liviya, Eron va Nigeriya davlatlari o'rin egallaydi. O'zbekistonning ulushi esa 0.03 % ni tashkil etib, bir foizga ham bormaydi.

Qayd etish zarurki, O'zbekiston Islom taraqqiyot bankiga 2003-yilda a'zo bo'lgan. Shu yillar mobaynida jami 2.5 mlrd dollardan ortiq 30 ta yirik investitsiya loyihasi ma'qullanib, loyihalar doirasida maktablar, arzon uy-joylar, avtomobil yo'llar, elektr va ichimlik suvi tarmoqlari qurilib, sog'liqni saqlash muassasalari zamonaviy jihozlangan.

4-rasm: Islom taraqqiyot bankining kapital resurslari tarkibi²

Yuqoridagi 3-rasmda ko'rinib turibdiki, Islom Taraqqiyot bankining xalqaro islom savdo-moliya korporatsiyasi (XISMK) tomonidan berilayotgan kredit portfeli yildan-yilga oshib bormoqda. 2016-yilda XISMK 34.02 % ni tashkil etib, 2019-yilga kelib 73.8 % ga oshgan. XISMK mablag'larni tovar-xom ashyo sotib olishni moliyalashtirish muddati 12 oy, agar asosiy vosita (asbob-uskuna) sotib olishga yo'naltiradigan bo'lsa 24 oygacha moliyalashtiriladi.

Islom taraqqiyot banki O'zbekistonning 10 yirik kreditorlari qatoriga kiradi. Xalqimiz uchun hamkorlikning yangi istiqbollari ochilib, yig'ilish doirasida Islom taraqqiyot banki O'zbekistonda Islom banki va moliya sohasining huquqiy asoslarini ishlab chiqishni qo'llab-quvvatlash uchun loyiha orqali mamlakatda islomiy bank va moliya uchun qonuniy va texnik asoslar yaratilishi, shuningdek, aholining islom moliyasidan xabardorlik darajasini oshirishni ko'zlanganligi quvonarli bo'ldi³. O'zaro hamkorlikning muhim jihatlaridan biri – ITB O'zbekistonda qishloqlarni barqaror rivojlantirish loyihasi uchun 200 mln dollar miqdorida pul ajratayotganligi muhim ahamiyat kasb etadi. Kelgusida bu mablag'lar ko'magida mahalliy boshqaaruv jarayoni hamda jamoatchilik ishtirokida asosiy infratuzilma va xizmatlardan foydalanishni yaxshilash, qishloq aholisining turmush darajasini oshirish,

¹ ICD annual report 2019

² ICD annual report 2019

³ "Xalq So'zi" gazetasi ma'lumotlari

kambag'allikni qisqartirish, aholining turli holatlarga, xavf-xatarlarga chidamliligini oshirishga erishilishi – inson-parvarlikning eng oliy namunasi bo'ladi.

Toshkentda sentabrning 1-4 kunlari Islom taraqqiyot banki boshqaruvchilari kengashi guruhining 46-yillik anjumani bo'lib o'tdi va unda ITB guruhiga a'zo 57 mamlakatdan vazirlar va rasmiylar, shuningdek, 2000 dan ortiq yirik biznes, bank-moliya vakillari hamda soha ekspertlari ishtirok etdi. Darhaqiqat, bunday yirik anjumaning Toshkentda o'tkazilishi mamlakatimiz banklari va Xususiy sektorni rivojlantirish Islom korporatsiyasi o'rtasida hamkorlik aloqalarini yana-da mustahkamlash, O'zbekistonda ham islom moliyasi tamoyillarining rivojlantirishiga umid uyg'otdi. Mazkur xalqaro anjuman doirasida O'zbekiston va ITB o'rtasida bir qator o'zaro manfaatli hamkorlik munosabatlarini kengaytirish bo'yicha hujjatlar imzolandi. Xususan, Sammitda, ITB guruhi va o'nta a'zo mamlakat o'rtasida umumiy qiymati 1,2 milliard AQSH dollariga teng 30 ta moliyaviy kelishuv imzolandi. Shundan 330 million dollariga teng mablag' O'zbekiston manfaatlarini ko'zlab sarflanadi.

Jamg'armaning 200 mln dollarlik investitsiyalari "Obod qishloq dasturi"ga kiritilgan loyihalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlashga yo'naltiriladi. Kichik va o'rta biznes hamda startap loyihalar, infratuzilmani modernizatsiyalash va xizmatlardan foydalanishni yaxshilash orqali qishloq aholisining turmush darajasini oshirish, kambag'allikni qisqartirish yo'nalishidagi chora-tadbirlar tufayli mamlakatda 100 mingdan ortiq yangi ish o'rinlari yaratiladi va 34 mingga yaqin kichik va o'rta biznes subyektlari faoliyati tiklanadi.

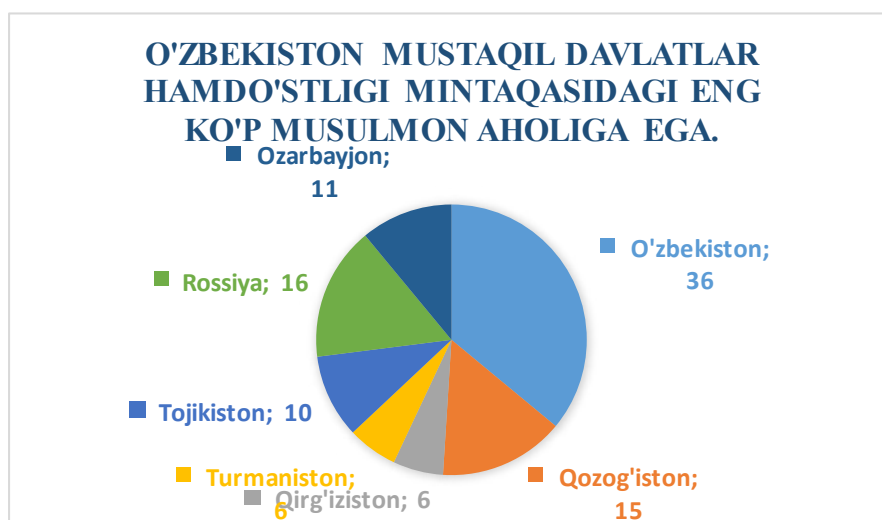
Islom taraqqiyot banki tomonidan O'zbekistonda islom banki va moliya sohasining huquqiy asoslarini ishlab chiqishni qo'llab-quvvatlash uchun texnik yordam granti ajratiladi.

Investitsiyalar va eksport kreditlarini sug'urtalash bo'yicha Islom korporatsiyasi va "O'zbekinvest" EISK AJ o'rtasida sanoat, qishloq va kommunal xo'jaligi, transport, ta'lim, sog'liqni saqlash va boshqa sohalardagi ikki tomonlama va mintaqaviy investitsiya loyihalarini sug'urta qilish va qayta sug'urtalash sohasidagi hamkorlikni ko'zda tutuvchi hamkorlik Memorandumi imzolandi.

Islom taraqqiyot banki guruhi tarkibiga bir qancha tashkilotlar kirib, shulardan Xususiy sektorni rivojlantirish islom korporatsiyasi (XSRIK) va Xalqaro islom savdo-moliya korporatsiyasi (XISMK) O'zbekiston banklari bilan hamkorlik qiladi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2004-yil 21-dekabrda 596-sonli qarori bilan O'zbekiston HSRIKga a'zo bo'lgan va 2006-yildan boshlab mahalliy tijorat banklari va tadbirkorlar bilan hamkorlik qilib keladi. Xususan, Murobaxa (ustama haqi evaziga sotish) moliyalashtirish usuli orqali tijorat banklariga moliyalashtirish liniyalari ajratilgan. Ushbu liniyalardan O'zbekistonda faoliyat olib borayotgan tadbirkorlar, ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, qayta ishlash va iqtisodiyotning boshqa sohalarida ishlab kelayotgan korxonalar o'z faoliyatlarini yanada rivojlantirish uchun foydalanadilar.

Mazkur yo'nalishda XSRIK shu kungacha 15 ta tijorat banklari va 2 ta lizing kompaniyasi bilan hamkorlikni yo'lga qo'ygan va bugungi kungacha banklarga 285 million AQSh dollari miqdorida moliyalashtirish liniyalarini ajratish ma'qullangan.

O'zbekistonda onkologik xizmatlarni rivojlantirish loyihasini qo'llab-quvvatlash uchun 80 million dollar qarz shartnomasi imzolandi. Bundan tashqari, "Trastbank", "Kapitalbank", "Turonbank", "Infinbank", "Orient Finans bank"ning har biri bilan 10 mln. AQSH dollari miqdorida mablag' ajratish to'g'risida Bitim imzolandi. Islom taraqqiyot banki tomonidan O'zbekistonda islom banki va moliya sohasining huquqiy asoslarini ishlab chiqishni qo'llab-quvvatlash uchun texnik yordam granti ajratiladi.

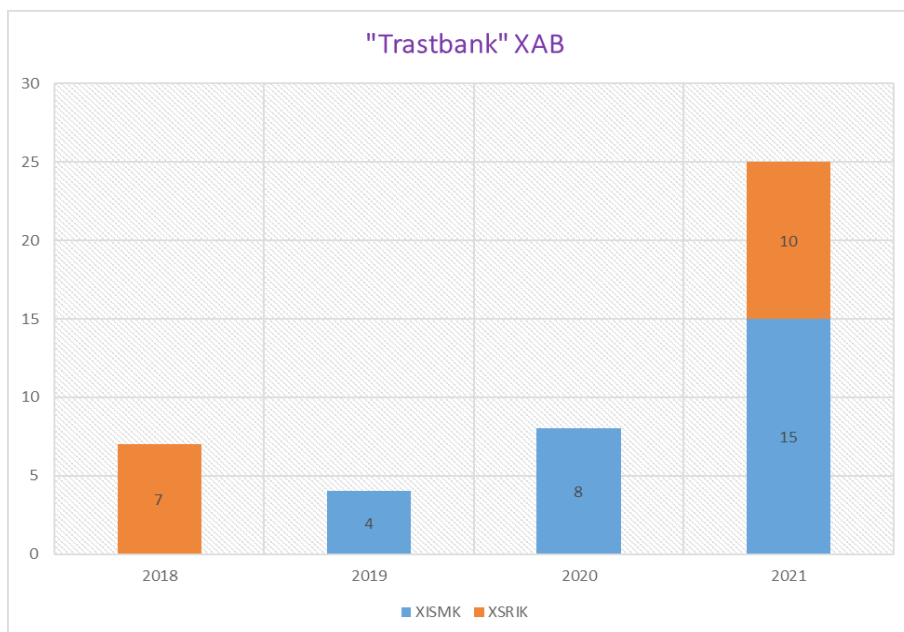
5-rasm: O'zbekiston Mustaqil davlatlar hamdo'stligi mintaqasida eng ko'p musulmon aholiga ega⁴

4 Manba: Pew Research Center and Moody's Investors Service, 2020

Yuqoridagi rasmdan ayonki, O'zbekistonda islom moliyasi va bankchiligi rivojlanishi esa juda tez sur'atlarda bo'ladi. Aholining 94 foizi musulmon va katta qismi dinga amal qiladi. Sababi 2021-yil aprel oyida online o'tkazilgan so'rovda 2235 nafar biznes vakili va 5 ming nafar jismoniy shaxs ishtirok etgan, unda respondentlarning biznes subektlarining 38 foizi, jismoniy shaxslarning 56 foizi diniy qarashlari sabab an'anaviy bank kredit xizmatlaridan foydalanmasligini bildirgan.

Jalb qilingan mablag'lardan O'zbekistonda faoliyat olib borayotgan tadbirkorlar, ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, qayta ishlash va iqtisodiyotning turli sohalarida ishlab kelayotgan korxonalar o'z faoliyatlarini yanada rivojlantirish uchun foydalanin kelmoqda. Misol uchun, Trastbank mijozlarga Murobaxa shartnomasi asosida xizmat ko'rsatmoqda.

6-rasm: "Trastbank" XAB ning XAB va XSRIK liniyalarini jalb qilish statistikasi

Yuqoridagi rasmdan yaqqol ko'rinib turibdiki, "Trastbank" XAB5 banki yildan-yilga jalb qilingan resurslari ortib bormoqda. Bank XAB tomondan ajratilayotgan kredit liniyalari 3 yilda deyarli 4 barobargacha oshira oldi. Bundan ayonki, bank ishonchli agent sifatida mablag'larni samarali boshqarmoqda.

Islomda sudxo'rlik, ya'ni pulni foizga berish orqali foyda olish taqiqlangan, an'anaviy bank tizimi esa foizlarga tayanadi. Diniy e'tiqodlarga tayangan, foiz, kredit va shu kabi bank xizmatlaridan foydalanishni istamagan aholi qatlami uchun Islomiy moliyalashtirish tamoyillariga asoslangan bank xizmatlari taklif etilsa, bu O'zbekiston iqtisodiyotining o'sishi va ichki investitsiya hajmining ortishiga katta turtki bo'ladi, deb bimalol ayta olamiz. Bu tizimning joriy qilinishi O'zbekistonda jamg'arma va foydalanilmayotgan pul mablag'larini bank tizimiga jalb qilish, xufiyona iqtisodiyot salmog'ini kamaytirish va tadbirkorlikni rivojlantirishga asos bo'lib xizmat qiladi.

ITB O'zbekistonning sinovdan o'tgan ishonchli investorlaridan biridir. Hozirgi kunda respublikaning 10 ta tijorat banki ITBning faol hamkoridir. Bankning mamlakatimiz iqtisodiyotiga kiritgan sarmoyalari hajmi esa 2.5 mlrd dollardan oshadi.

Bu borada aniq ma'lumotlarni keltirish mumkin. Xususan, mening nomzodlik ishim doirasida, oliy o'quv yurti talabalari va professor-o'qituvchilari, tadbirkorlar va aholining boshqa qatlami o'rtasida (jami 700 ga yaqin qatnashchilar) Islom moliyasi va bankchiligi to'g'risida fikr va mulohazalarni o'rganish maqsadida shu yilning boshida so'rovnoma o'tkazildi va uning natijalari bo'yicha shuni ayta olamanki, respondentlarning qariyb 90 foizi O'zbekistonda Islom bankchiligini yo'lga qo'yishdan manfaatdor yoki bunga ehtiyoj bor deb hisoblaydi. Shu bilan birga ta'kidlab o'tishim joiz, O'zbekistonda hali Islom moliyasi va bankchiligi haqida tushuncha va bilimlar yetarli emas, chunki bunday moliyalashtirish usullari hali keng tarqalmaganligi va tashviqot olib borilmagani asosiy sabab qilib ko'rsatish mumkin.

Islom moliyasi – qishloq xo'jaligi va sanoati yaxshi bo'lgan mamlakatlar uchun ajoyib vositadir. Chunki islom moliyasi real iqtisodiyot rivojlanishi va uning moliya sektori bilan muvozanatda bo'lishi uchun qulay muhit yaratib beradi. Illo, an'anaviy iqtisodiyotda foizlar keltirib chiqargan bo'sh pufaklarning yorilishi oqibatlarini bartaraf etish uchun doimiy ravishda inqirozlar siklini boshdan kechirishga majburiy.

Diniy, shariat ahkomlariga tayangan foiz, kredit va shu kabi bank xizmatlaridan foydalanishni istamagan aholi qatlami uchun Islomiy moliyalashtirish tamoyillariga asoslangan bank xizmatlari taklif etilsa, bu O'zbekiston da islom moliya xizmatlarini keng qamrovli joriy etilishi mamlakat uchun quyidagi imkoniyatlarni ochishi va rivojlantirishiga ishonaman:

- Moliyalashtirish manbalarini ayniqsa, kichik va o'rta biznes uchun diversifikatsiyalash;
- O'zbekistonda real ishlab chiqarishni rag'batlantirish;
- Yaqin Sharq va Janubiy-sharqiy Osiyo mamlakatlaridan investitsion mablag'larni jalb qilingan taqdirda O'zbekiston iqtisodiyoti uchun bevosita naflar;
- An'anaviy moliyalashtirish tomonidan lozim darajada qamrab olingan moliyalashtirish bozorining mavjudligi (kichik va o'rta biznes subyektlari, agrar sektor);
- O'zbekiston aholisining asosiy qismi islomga e'tiqod etgani sababli, mazkur moliyaviy mahsulotlarga barqaror talabning kutilishi;
- Muqobil moliyaviy mahsulotlar paydo bo'lishi hisobiga aholining moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyati kengayadi;
- Sudxorlik qarz yukini pasaytirish va mamlakatning tizim asosi bo'la oladigan korxonalarni moliyaviy sog'lomlashtirish maqsadida, mamlakatning davlat va xususiy korporativ sektori doirasida jahonda muvaffaqiyat bilan tatbiq etilayotgan vositalar va usullarni joriy etish imkoniyati Islomiy moliyalash asosida qishloq xo'jaligini rivojlantirish, lizing xizmatlarini ko'rsatish, mahsulotlar eksport geografiyasini kengayishi;
- Ko'plab yangi ish o'rinlarini yaratilishi hamda kambag'allikni qisqartirish davlat dasturini amalga oshirishga katta hissa qo'shadi deb hisoblayman.

Ushbu ishlarning amalga oshirilishi natijasida O'zbekiston islom moliyasi sohasida MDH davlatlari ichida yetakchi mamlakatga aylanishi shubhasiz. Bugungi kunda O'zbekistonda sukuk bozorining rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar mavjud va juda qisqa davr ichida sukuk yordamida bir necha milliard dollarlik loyihalarni amalga oshirish mumkin:

- moliyalashtirish qiymati past darajada (masalan, Libor darajasida);
- mamlakatimizdagi loyihalarni daromad darajasi yuqori;
- bizning mintaq bilan hamkorlikni kuchaytirmoqchi bo'lgan Yaqin Sharq va Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlaridan islom moliyasi asosida investorlarni jalb qilish imkoniyati mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva Sh.Z. Bank risklari va kreditlash. – T.: Iqtisod-moliya, 2003. – 304.
2. Omonov A.A va Karaliyev T.M. Pul, kredit va banklar. – T.: "Iqtisod-Moliya" nashriyoti, – 2018. – B.446.
3. Shayx Muhammad Taqi Usmoniy "Islom moliyalashtirishga kirish". 2013-y.
4. Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf. "Tafsiri Hilol". Toshkent "Hilol nashriyoti". – 2020.
5. Chapra M.U "What is Islamic Economics?" – Jeddah 2001.
6. Islom fiqhi akademiyasi Kengashining qaror va tavsiyalari – fatvolar /M.F.Murtazin tarjimalari. – M.,2003. – 143-b.
7. Sayyid Manazir Ahsan Gilanii.Islam Ma'ashiyat. – Hyderabad,1947.
8. E.A.Baydaulet "Islomiy moliya asoslari". – Toshkent: O'zbekiston 2019-y.
9. R.I.Bekkin "Islom iqtisodiy modeli va zamon".–Toshkent: O'zbekiston 2019-y.
10. S.Xorun,B.Nursofiza"Islomiy moliyalar va bank tizimi. Falsafasi, tamoyillari va amaliyoti". – Toshkent 2014.
11. Mahmud Mannon "Islomiy iqtisod: Nazariya va amaliyot".
12. Internet saytlari:
<http://www.uba.uz> – O'zbekiston Banklar Asotsiatsiyasi rasmiy sayti.
<http://www.lex.uz> – O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami.
<http://www.cbu.uz> – O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining veb-sayti.
<http://www.prezident.uz> – O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti.
<http://www.bfa.uz> – Bank-moliya akademiyasi rasmiy sayti.
<http://www.icd.uz> – Islom Taraqqiyot banki rasmiy sayti.
<http://www.SBP.com> – Pokiston Markaziy banki rasmiy sayti.
<http://www.fitchRatings.com> – Reyting agentligi.
<http://www.TheBanker.com> – Reyting agentligi.
<http://www.banking-business.com> – Reyting agentligi.
<http://www.islommoliyasi.uz> – Islom moliyasini.
<http://www.trastbank.uz> – "Trastbank" XAB ning rasmiy sayti.
<http://www.kun.uz> – Yangiliklar sayti.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 11-12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.